

Redogörelse för överenskommelse om Avgiftsbestämd KollektivAvtalad Pension (AKAP-KR) m.m.

Bakgrund

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Sobona - Kommunala Företagens Arbetsgivarorganisation (Sobona) har träffat överenskommelse med OFR: s förbundsområden Allmän kommunal verksamhet, Lärarförbundets och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd samt AkademikerAlliansen och till AkademikerAlliansen anslutna riksorganisationer om *vissa förändringar* av det helt avgiftsbestämda pensionsavtalet, Avgiftsbestämd KollektivAvtalad Pension (AKAP-KL) som träder ikraft den 1 januari 2023. AKAP-KL byter i samband med ikraftträdande namn till AKAP-KR. Avtalet gäller fortsatt tillsvidare, men kan sägas upp med tre månaders uppsägningstid så att det upphör vid ingången av ett kalenderår. OFR: s förbundsområde Läkare står i nuläget utanför överenskommelse om AKAP-KR.

De nya regleringarna i AKAP-KR gäller från den 1 januari 2023 för arbetstagare i kommunal sektor. Arbetstagare som i anslutning till ikraftträdandet omfattas av KAP-KL och som inte har ett pensionsunderlag överstigande 7,5 inkomstbasbelopp samt arbetstagare som omfattas av PA-KFS 09 övergår utifrån denna överenskommelse till AKAP-KR.

Arbetstagare med ett pågående intjänande av förmånsbestämd ålderspension (FÅP) i KAP-KL har rätt att stanna kvar i KAP-KL, men ges möjlighet att i samband med ikraftträdandet göra ett val av att omfattas av AKAP-KR. För arbetstagare som väljer AKAP-KR gäller AKAP-KR, Underbilaga A till Centrala och lokala protokollsanteckningar, Övergångsbestämmelser 2023-01-01 som avser tillägg av pensionsavgift i vissa fall.

Arbetstagare född 1958 och senare, som före 2023-01-01 omfattas av PA-KFS 09 och som vid övergången omfattas av övergångspremier enligt PA-KFS 09, omfattas i anställningen efter 2022-12-31 av AKAP-KR med tillägg av motsvarande rätten till övergångspremier enligt PA-KFS 09. För dessa arbetstagare gäller därefter Underbilaga A till Centrala och lokala protokollsanteckningar, Övergångsbestämmelser 2023-01-01 som avser tillägg av pensionsavgift i vissa fall.

Överenskommelsen innebär därmed att KAP-KL från och med den 1 januari 2023 endast kan gälla för en arbetstagare som är född mellan 1958 och 1985 och som den 31 december 2022

- har ett pågående intjänande av förmånsbestämd ålderspension i KAP-KL, eller
- har haft ett pågående intjänande av förmånsbestämd ålderspension vid anställning i avtalsområdet någon gång under perioden 2022-10-01 till 2022-12-31, samt påbörjar en ny anställning inom avtalsområdet någon gång inom perioden 2023-01-01 till 2023-03-31, eller
- är född 1957 eller tidigare, eller
- senast 2022-12-31 träffat överenskommelse med arbetsgivaren om särskild avtalspension enligt KAP-KL, Bilaga A 2, eller
- senast 2022-12-31 beviljats särskild avtalspension för arbetstagare inom räddningstjänsten enligt KAP-KL, eller
- till någon del påbörjat uttag av förmånsbestämd ålderspension enligt KAP-KL senast 2022-12-31, eller

- före år 2023 fått rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning och har nedsatt arbetsförmåga i anställningen eller som till följd av arbetsskada fått sin arbetsförmåga i anställningen nedsatt med minst hälften och därmed fått rätt till livränta enligt SFB med minst motsvarande andel.

Arbetstagare som efter 2022-12-31 avslutar sin anställning i sektorn men återanställs inom 90 kalenderdagar fortsätter att omfattas av den pensionslösning som gällde vid den tidigare anställningen. Detta gäller dock inte arbetstagare som omfattats av PA-KFS före övergången.

Parterna har överenskommit att fortsatt utreda/förhandla följande delar, vilket kan resultera i ytterligare förändringar av AKAP-KR.

- Avtalsstillhörighet för arbetstagare som i KAP-KL och PFA fått rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning och har nedsatt arbetsförmåga i anställningen eller som till följd av arbetsskada fått sin arbetsförmåga i anställningen nedsatt med minst hälften och därmed fått rätt till livränta enligt SFB med minst motsvarande andel.
- Modernisera efterlevandeskydden genom att familjeskyddet i AKAP-KL avskaffas och ersätts med en förstärkt TGL-KL.
- Inför år 2026 ska parterna överenskomma om gällande ålder för tidigaste utbetalning av avgiftsbestämd ålderspension enligt § 7 stycke 1, med en föresats att lägsta ålder för utbetalning av avgiftsbestämd ålderspension ska kopplas till gällande ålder för tidigast uttag av allmän pension minus två år.
- SAP-R ska förhandlas i särskild ordning med en föresats att göra anpassningar till ett förlängt och förändrat arbetsliv.
- Parterna är vidare överens om att i särskild ordning införa en garantilösning vid ej inbetalda pensionsavgifter för anställda hos Sobonamedlemmar utan kommunal borgen. Ordningen ska finnas på plats allra senast under 2024. Innehållet i den nya garantin ska motsvara de garantiskydd som finns på övriga arbetsmarknaden.
- Parterna är vidare överens om att fortsätta förhandlingarna gällande Sobonas bransch Trafiks avtal PA-KFS 09T i syfte att nå en överenskommelse där även Sobonas bransch Trafik omfattas av AKAP-KR.

Avtalsförändringarna innebär ett långsiktigt hållbart pensionssystem för kommunal sektor. Det ger arbetsgivarna ökade möjligheter att förutse och budgetera pensionskostnaderna. Samtidigt ger det höjda och trygga pensioner för sektorns arbetstagare. Rörligheten både inom och mellan arbetsmarknadssektorerna underlättas och arbetsgivarnas möjligheter till kompetensförsörjning förbättras.

Närmare om innehållet

§ 1 Tillämpningsområde

AKAP-KR gäller för en arbetstagare med anställning hos en kommunal arbetsgivare om man inte omfattas av andra bestämmelser i anställningen. Arbetstagare som omfattas av KAP-KL enligt punktlistan ovan, kvarstår i KAP-KL.

Med kommunal arbetsgivare avses kommun, region, kommunalförbund, medlem i Sobona samt annan av Pensionsnämnden godkänd arbetsgivare.

AKAP-KR gäller fortsatt för en arbetstagare som tillträder en anställning innan han eller hon fyllt i 32 a § LAS angiven ålder. 32 a § LAS anger ålder för arbetstagares rätt att kvarstå i anställning, vilken för närvarande är 68 år (69 år från år 2023).

§ 2 Pensionsgrundande lön

Den pensionsgrundande lönen beräknas även fortsättningsvis per halvår och med övre gräns om 15 inkomstbasbelopp per halvår.

Med pensionsgrundande lön menas ersättning som betalats och som är definierad som avlöningsförmån enligt gällande kommunala centrala kollektivavtal. I den pensionsgrundande lönen ingår inte anställningsförmåner eller kostnadsersättningar, varken skattefria eller skattepliktiga. AKAP-KR: s skrivning skiljer sig i detta från KAP-KL § 9 mom. 2.

I den pensionsgrundande lönen ingår det lönebortfall som uppkommer när arbetstagaren är ledig med sjukpenning, graviditetspenning, föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning. Den pensionsgrundande ledigheten har i och med detta tydligare kopplats till att arbetstagaren under frånvaro får vissa ersättningar enligt socialförsäkringsbalken. Liksom i KAP-KL så är dock ledighet enligt föräldraledighetslagen pensionsgrundande oavsett om ersättning betalas eller inte.

Pensionsgrundande ledighet på grund av fackligt förtroendeuppdrag på heltid är sedan tidigare begränsat till ett år. Möjlighet finns för arbetstagarorganisation att fortsätta att betala in avgifter i enlighet med AKAP-KR § 4 till den av arbetstagaren valda försäkringen.

Arbetsgivare och arbetstagare kan fortsatt komma överens om att ytterligare avlönings- och anställningsförmåner ska vara pensionsgrundande.

§ 3 Pensionsavgift

Pensionsavgiften i AKAP-KR beräknas på samma sätt som tidigare per halvt år och är 6 procent på den pensionsgrundande lönen upp till och med 3,75 inkomstbasbelopp och 31,5 procent på de delar av den pensionsgrundande lönen som överstiger 3,75 inkomstbasbelopp upp till 15 inkomstbasbelopp. Detta gäller från första anställningsdagen och utan krav på viss lägsta ålder (för arbetstagare som kvarstår i KAP-KL är pensionsavgiften fortsatt 4,5 % på den pensionsgrundande lönen upp till 30 inkomstbasbelopp).

För arbetstagare med förmånsbestämd ålderspension i KAP-KL, som väljer att gå över till AKAP-KR samt arbetstagare med övergångspremier i PA-KFS 09, så framgår eventuella tilllägg av pensionsavgift i underbilaga A till centrala och lokala protokollsanteckningar, bilaga 2. Se ytterligare information om bilaga A till centrala och lokala protokollsanteckningar nedan.

Den högre pensionsavgiften om 31,5 procent på de delar av den pensionsgrundande lönen som överstiger 3,75 inkomstbasbelopp upp till 15 inkomstbasbelopp per halvt år betalas till dess att arbetstagaren fyllt i 32 a § LAS angiven ålder, för närvarande 68 år (69 år från år 2023). Därefter är pensionsavgiften 6 procent på hela den pensionsgrundande lönen. 32 a § LAS anger ålder för arbetstagares rätt att kvarstå i anställning.

En arbetstagare tillgodoräknas pensionsavgift från arbetsgivaren endast om den för halva kalenderåret, efter uppräknings enligt § 4, är högre än 0,75 procent av samma års inkomstbasbelopp, vilket år 2022 motsvarar en pensionsavgift om ca 533 kronor. Då arbetstagaren av detta skäl inte ska tillgodoräknas pensionsavgift betalar arbetsgivaren ut motsvarande belopp direkt till arbetstagaren i form av en ersättning som inte är pensionsgrundande. Ersättningen betalas dock inte ut om beloppet understiger 100 kronor avseende ett halvt kalenderår. Utbetalning av ersättning avseende ett halvt kalenderår regleras nästkommande halvår, senast vid utgången av september respektive mars månad. Från och med år 2019 uppräknades nivån 100 kronor årligen med förändringen av inkomstbasbeloppet.

§ 4 Betalning av pensionsavgift

Pensionsavgiften för ett halvt kalenderår, uppräknat med förändringen av prisbasbeloppet, ska betalas av arbetsgivaren vid två tillfällen per halvt kalenderår. Inbetalningar görs senast den 31 mars och den 30 juni respektive den 30 september och den 31 december.

Betalning av eventuella tillägg av pensionsavgift enligt underbilaga A till centrala och lokala protokollsanteckningar, bilaga 2 sker årligen till den gällande försäkringen för den avgiftsbestämda ålderspensionen senast den 31 mars påföljande år.

För arbetstagare vars pensionsgrundande halvårslönen överstiger 3,75 inkomstbasbelopp och som avgår från sin anställning, finns en pensionsnämndstolkning om proportionell beräkning av pensionsavgiften. Denna tolkning återfinns beskriven sist efter överenskommelsen.

Enligt AKAP-KR, centrala och lokala protokollsanteckningar punkten 9, innebär dröjsmål med att betala in pensionsavgift vid förfallodagen att arbetsgivaren blir skyldig att betala dröjsmålsränta med räntesats om 2 procent per kalenderår.

Pensionsavgiften inklusive eventuella tillägg till pensionsavgift, betalas till den traditionella tjänstepensionsförsäkring eller den tjänstepensionsförsäkring i form av fondförsäkring som arbetstagaren väljer. Det är inte möjligt att placera eventuella tillägg till pensionsavgift i en separat försäkring.

Den beräknade pensionsavgiften som ett givet år tjänats in den 1 januari till och med den 30 juni betalas på samma sätt som tidigare med hälften den 30 september och resterande den 31 december samma år. Den beräknade pensionsavgiften som ett givet år tjänats in den 1 juli till och med den 31 december betalas även den på samma sätt som tidigare med hälften den 31 mars och resterande den 30 juni efterföljande år.

Som en konsekvens av att fler arbetstagare går från KAP-KL med årlig förmedling i efterhand, till AKAP-KR med betalning vid fyra betalningstillfällen innevarande år, så innebär detta en budgetpåverkan för år 2023. I mars 2023 betalas pensionsgifter avseende intjänad lön 2022 i KAP-KL, medan den första betalningen av pensionsavgiften i AKAP-KR sker den 30 september 2023.

§ 5 Val av försäkringsgivare

Val av försäkringsgivare och olika placeringsalternativ m.m. sker på motsvarande sätt som gäller enligt AKAP-KL, KAP-KL och PFA.

De anslutningsvillkor som gällde för AKAP-KL (samt KAP-KL och PFA) ska tillämpas även för AKAP-KR, se Bilaga 7. Genom anslutningsvillkoren tydliggörs fortsatt vilka krav som ställs på en försäkringsgivare för att kunna vara valbart bolag för placering av arbetstagarens pensionsavgift. Anslutningsvillkoren anger bland annat vilka särskilda åtaganden som gäller avseende avgifter och flytt av försäkringskapital. Villkoren innebär att försäkringsgivaren för binder sig att enbart ta ut avgifter i enlighet med bilaga Godkända avgifter. Avgifterna utgör ett tak för vad försäkringsgivaren kan ta ut.

Enligt centrala och lokala protokollsanteckningar, underbilaga A, paragraf 6 så gäller, för en arbetstagare som omfattas av KAP-KL den 31 december 2022 och som den 1 januari 2023 omfattas av AKAP-KR, det val av försäkringsgivare för placering av pensionsavgiften som arbetstagaren gjort enligt KAP-KL, tills han eller hon gör ett nytt val.

Arbetstagare som 31 december 2022 omfattas av PA-KFS 09 och som 1 januari 2023 omfattas av AKAP-KR ska beredas möjlighet att välja försäkringsgivare för den avgiftsbestämda ålderspensionen. Detta val ombesörjs av arbetsgivaren genom utsedd valcentral.

§ 6 Information

Arbetsgivaren ska informera arbetstagaren om den avgiftsbestämda pensionen, pensionsgrundande lönen och inbetalda pensionsavgifter. Inbetald pensionsavgift vid löneväxling, särskild avsättning till ålderspension, samt det nyinförda tillägg av pensionsavgift ska redovisas separat.

Riktlinjer för hur arbetstagaren kan informeras återfinns beskrivet efter överenskommelsen.

§ 7 Utbetalning av pension

Utbetalningen av avgiftsbestämd ålderspension kommer enligt AKAP-KR att kunna ske från 60 år och från år 2026, 62 år. Tidigare har försäkringsgivarna i sina villkor angett tidigaste utbetalningsålder till 55 år.

Utbetalning ska ske månadsvis och livsvarigt, till och med den månad arbetstagaren avlider. Arbetstagaren kan, efter särskild överenskommelse mellan arbetstagaren och försäkringsgivaren i samband med ansökan om utbetalning av ålderspension, välja utbetalning under kortare tid, dock som lägst i 10 år. Tidigare har försäkringsgivarna i sina villkor angett 5 år som gräns för utbetalning under kortare tid.

§ 8 Uppgiftsskyldighet och återbetalning av pension

Liksom tidigare finns en skyldighet för arbetstagaren att lämna riktiga uppgifter till arbetsgivaren, så att arbetsgivaren kan beräkna pensionsavgiften korrekt. Genom avtalets bestämmelser ges arbetsgivaren fortsatt möjlighet att under angivna förutsättningar avräkna för mycket betald pensionsavgift på kommande avsättningar.

Inga förändringar är gjorda i denna del.

§ 9 Avgiftsbefrielseförsäkring

Arbetsgivaren tecknar avgiftsbefrielseförsäkring som tillförsäkrar arbetstagaren pensionsavgift i enlighet med de mellan de centrala parterna överenskomna villkoren för sådan försäkring. Ytterligare utredningar gällande denna del ska genomföras under 2022.

§ 10 Familjeskydd

Paragrafen har utgått då parterna är överens om att modernisera efterlevandeskydden genom att familjeskyddet i AKAP-KL avskaffas och ersätt genom en förstärkt TGL-KL (TGL-KR). Ordningen ska vara på plats senast den 1 januari 2023. Parterna ska träffa överenskommelse senast den 1 oktober 2022.

Om sådan överenskommelse inte träffas förlängs familjeskyddet, dock som längst till 31 december 2023 eller annan tidpunkt som parterna kommer överens om.

§ 10 Finansiering och tryggande (tidigare § 11)

Endast redaktionella ändringar gjorda.

§ 11 Alternativ avtalstillämpning (tidigare § 12)

Mellan en arbetsgivare och en arbetstagare, med överenskommen fast kontant lön som överstiger 83,5 procent av inkomstbasbeloppet, får vid nyrekrytering träffas överenskommelse om att kvarstå i helt annan pensionslösning än AKAP-KR. När överenskommelse träffas om att tillämpa annan pensionslösning gäller denna så länge arbetstagaren är anställd hos arbetsgivaren. Överenskommelse om annan pensionslösning ska anmälas till Pensionsnämnden.

Övriga delar är borttagna utifrån förutsättningar i den nya överenskommelsen.

§ 12 Överenskommelse om hel eller partiell särskild avtalspension (tidigare § 13)

Inga förändringar gjorda i denna del.

§ 13 Pensionsnämnd (tidigare § 14)

Endast redaktionella ändringar gjorda gällande familjeskyddet.

§ 14 Pensionsnämndens sammansättning (tidigare § 15)

Inga förändringar gjorda i denna del.

§ 15 Handläggning av tvister (tidigare § 16)

Hänvisning till förhandlingsordningsavtal för Sobonas medlemmar är tillagd.

§ 16 Skiljenämnd (tidigare § 17)

Inga förändringar gjorda i denna del.

§ 17 Kollektivavtalsstiftelsen för avtalsvård av kommunal pension (KKP)

Flyttad från § 4 a, inga förändringar i övrigt.

Centrala och lokala protokollsanteckningar

Tidigare p 2 flyttad till p 3 b)

Ny punkt 2 införd. Undantag från AKAP-KR

Tidigare punkt 3 flyttad till punkt 4.

Ny punkt 3 a), avtal om byte till AKAP-KR - ändrad numrering

Tidigare punkt 7 följdändrad till punkt 8. Tillägg med Sobonas Branschöverenskommelse (BÖK)

Ny underbilaga A till centrala och lokala protokollsanteckningar tillförd. - Övergångsbestämmelser till AKAP-KR.

Övergångsbestämmelser i denna bilaga avser tillägg av pensionsavgift i vissa fall enligt tabellerna 1 och 2 i § 7 för arbetstagare som 31 december 2022 omfattas av KAP-KL och PA-KFS 09 och som från 1 januari 2023-01-01 omfattas av AKAP-KR, med de undantag som framgår av överenskommelse om ändringar och tillägg i Kollektivavtalad Pension – KAP-KL den 2021-12-17, bilaga A, § 1 obligatorisk övergång från KAP-KL till AKAP-KR

Övergångsbestämmelserna träffar även arbetstagare som har en anställning i avtalsområdet någon gång inom perioden 2022-10-01 till 2022-12-31 samt påbörjar en ny anställning inom avtalsområdet någon gång inom perioden 2023-01-01 till 2023-03-31.

Arbetstagare som övergår från KAP-KL till AKAP-KR och som inte har ett förmånsbestämt intjänande, men uppnår en pensionsgrundande lön överstigande 7,5 inkomstbasbelopp under något av åren 2022 till 2026, ska därefter omfattas av tillägg av pensionsavgift enligt § 7, tabell 1.

Bilaga 3 Centrala protokollsanteckningar

Punkten 3 utgår och ändrad numrering och följdändringar efterföljande numreringar.

Punkten 8 utgår och ändrad numrering och följdändringar efterföljande numreringar.

Ny punkt 11, Garantlösning för Sobona

Ny punkt 12, utredning om pensions- och försäkringsinformation

Ny punkt 13, utredning av icke arbetsföra

Ny punkt 14, modernisering av efterlevandeskydd

Ny punkt 15, tidigast utbetalningsålder

Ny punkt 16, information valprocess

Ny punkt 17, särskild avtalspensionen för räddningstjänsten

Ny punkt 18, inflytande- och valcentralfrågor

Ny punkt 19, PA-KFS 09 T

Bilaga 4, 5, 6 och 7

Inga förändringar gjorda i dessa delar.

Riktlinjer för arbetsgivarnas informationsansvar – AKAP-KR

Uppdaterade riktlinjer utifrån att tillägg av pensionsavgift ska redovisas separat, kommer vid ett senare tillfälle.

Ytterligare information

Diskussioner om justeringar i syfte att underlätta den administrativa hanteringen av avtalet pågår. Inför AKAP-KR: s ikraftträdande och implementering den 1 januari 2023 kommer ytterligare information att ges.

Utredningar och förhandlingar utifrån centrala protokollsanteckningar i punkterna 11-19 kommer att genomföras. Dessa utredningar och förhandlingar kan under 2022 innebära förändringar av avtalet. Mer information kommer i förekommande fall.